

Jak zabezpieczyć swoje sprawy bankowe na wypadek śmierci? Jak postępować po śmierci bliskiej osoby?

Myślenie o śmierci nigdy nie jest łatwe, ale warto zawczasu zadbać o to, żeby po naszym odejściu bliscy nie musieli borykać się z problemami formalnymi i finansowymi.

1. Ten poradnik pokazuje, jak odpowiedzialnie przygotować swoje sprawy bankowe na wypadek śmierci, a także jak postępować po śmierci bliskiej osoby, aby zapewnić spokój, porządek i bezpieczeństwo finansowe rodzinie. Sporządź listę swoich rachunków i zobowiązań

- Zrób spis wszystkich swoich kont bankowych, lokat, kart, kredytów, pożyczek i polis ubezpieczeniowych.
- Do listy możesz dodać numery rachunków oraz nazwy banków, **ale nigdy nie zapisuj loginów, haseł ani PIN-ów!**
- Listę przechowuj w bezpiecznym miejscu, np. w zamkniętej kopercie w domu lub u zaufanego notariusza.
- Regularnie aktualizuj dane (np. raz w roku).
- Nie zostawiaj informacji umożliwiających logowanie – to niebezpieczne i ryzykowne.

2. Skorzystaj z dyspozycji wkładem na wypadek śmierci (tzw. zapis bankowy)

- Każdy posiadacz konta oszczędnościowego, oszczędnościowo-rozliczeniowego lub lokaty może bezpłatnie złożyć w banku zapis bankowy, czyli dyspozycję wypłaty środków na wypadek śmierci.
- W dyspozycji wskazujesz osoby, które otrzymają środki po Twojej śmierci — mogą to być tylko: małżonek/małżonka oraz dzieci, wnuki, prawnuki (zstępni), a także rodzice, dziadkowie, pradziadkowie (wstępni) albo rodzeństwo zmarłego.
- Limit wypłaty z takiej dyspozycji to obecnie ok. 175 tys. zł (20-krotność przeciętnego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw na miesiąc poprzedzający datę śmierci).
- Co ważne limit dotyczy wszystkich banków. Ta zasada ma na celu ochronę spadkobierców, żeby nie omijać przepisów o postępowaniu spadkowym i nie rozdysponować wszystkich środków.
- Pieniądze wypłacane z zapisu nie wchodzi do spadku, więc bliscy mogą je otrzymać szybciej – bez czekania na zakończenie postępowania spadkowego.
- Dyspozycję możesz w każdej chwili zmienić lub odwołać. Jednak warto zaznaczyć, że tutaj działa zasada: późniejsze dyspozycje mają pierwszeństwo. Czyli jeżeli na przykład kiedyś ustanowiliśmy zapis na rzecz osoby A i zmieniliśmy na rzecz osoby B, a kwota przekroczyła wartość środków zgromadzonych na koncie, to osoba, na rzecz której później został ustanowiony zapis, będzie otrzymywała wypłaty jako pierwsza.

3. Ustal pełnomocnika do konta

- Możesz nadać zaufanej osobie pełnomocnictwo do swojego konta – pozwoli jej wykonywać operacje finansowe.
- **Pełnomocnictwo traci ważność w chwili śmierci, ale może pomóc w codziennych sprawach w czasie choroby.**
- Zakres uprawnień można ograniczyć (np. tylko do wpłat i wypłat gotówki).

4. Zadbaj o wspólne konto z małżonkiem

- Jeśli macie wspólny rachunek, sprawdźcie w banku, co stanie się po śmierci jednego z Was.
- Upewnij się czy Twój małżonek jest współposiadaczem konta, a nie tylko pełnomocnikiem.
- W większości banków rachunek wspólny zostaje przekształcony w indywidualny – wtedy współmałżonek ma pełny dostęp do środków.
- W innych bankach rachunek może być zamknięty, a środki zablokowane do czasu zakończenia postępowania spadkowego. Jeżeli macie wspólność majątkową, połowa środków zostanie przekazana żyjącemu małżonkowi, a reszta zostanie zablokowana i wejdzie do spadku.
- Warto poprosić bank o wyjaśnienie zasad obowiązujących w takiej sytuacji na podstawie umowy i obowiązujących regulaminów.

5. Poinformuj rodzinę, gdzie masz rachunki

- Możesz poinformować bliskich, w jakich bankach masz konta – bez przekazywania im danych logowania.
- W razie śmierci Twoi spadkobiercy będą **mogli uzyskać zbiorczą informację o rachunkach z Centralnej Informacji o Rachunkach Bankowych (CIR)**.
- CIR pozwala sprawdzić, w jakich bankach i spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (SKOK-ach) prowadzono Twoje rachunki. Szczegóły dostępne pod linkiem: <https://www.kir.pl/nasza-oferta/klient-indywidualny/centrum-wymiany-informacji/centralna-informacja>
- W celu skorzystania z usługi spadkobierca składa odpowiedni wniosek w wybranym przez siebie Banku lub SKOK-u. Bank lub SKOK kieruje zapytanie do Centralnej informacji, a Centralna informacja kieruje zapytanie do wszystkich Banków i SKOK-ów. Spadkobierca musi okazać w banku prawomocne postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku lub zarejestrowany akt poświadczenia dziedziczenia oraz wykazać, że jest spadkobiercą wskazanym w tym dokumencie, np. w oparciu o dowód osobisty.

6. Przemyśl, co stanie się z kredytami i kartami

- Jeśli masz kredyt, zapytaj bank, czy jest on objęty ubezpieczeniem na wypadek śmierci i jakie są warunki ubezpieczenia – wówczas zobowiązanie może zostać spłacone przez ubezpieczyciela.

- Możesz też poinformować współkredytobiorców o szczegółach umowy, by w razie potrzeby wiedzieli, co robić.
- Pamiętaj, że po śmierci kredytobiorcy dług przechodzi na spadkobierców, ale tylko do wartości majątku, który dziedziczą.

7. Przygotuj tzw. „kopertę bezpieczeństwa”

- W „kopercie bezpieczeństwa” możesz umieścić listę banków, ubezpieczeń i inwestycji, kopie umów i polis, dane kontaktowe do notariusza lub prawnika, informacje o osobach, które mają być powiadomione po Twojej śmierci.
- Kopertę przechowuj w miejscu znanym bliskim lub u notariusza.
- W kopercie nie trzymaj loginów, haseł czy PIN-ów!

8. Pomyśl o testamencie

- Testament to najpewniejszy sposób, by wskazać, kto i co po Tobie dziedziczy.
- Jeśli masz majątek w kilku bankach lub inwestycjach, testament pozwoli uniknąć sporów między spadkobiercami.
- W testamencie możesz też wskazać, że złożyłeś zapis bankowy – by ułatwić jego realizację.
- Rozważ sporządzenie testamentu u notariusza – jest to najbezpieczniejsza forma testamentu i może ułatwić Twoim spadkobiercom dziedziczenie.

9. Regularnie aktualizuj dokumenty

- Raz do roku przejrzyj swoje umowy, dyspozycje i listę rachunków.
- Usuń nieaktualne informacje i dopisz nowe.
- Jeśli zmieniasz bank, złóż nową dyspozycję wkładem na wypadek śmierci.

10. Jak po śmierci bliskiej osoby sprawdzić stan konta i ewentualne długi?

- Po śmierci posiadacza rachunku bank ma obowiązek zachowania **tajemnicy bankowej – oznacza to, że nie może udzielać informacji o stanie konta ani o kredytach komukolwiek poza osobami uprawnionymi**. Takimi osobami są spadkobiercy, którzy przedstawią w banku **tytuł prawny do spadku**, czyli:
 - **notarialny akt poświadczenia dziedziczenia**, lub
 - **prawomocne postanowienie sądu o stwierdzeniu nabycia spadku**.
- Po przedstawieniu tych dokumentów bank **musi udzielić informacji** o rachunkach, lokatach i zobowiązaniach zmarłego (np. kredytach, kartach kredytowych). Nie wystarczy sam akt zgonu czy dowód pokrewieństwa — konieczne jest formalne potwierdzenie dziedziczenia.
- Jeśli spadkobiercy chcą poznać, czy zmarły pozostawił długi, mogą też: wystąpić do banków, w których przypuszczalnie miał zobowiązania lub skorzystać z **Centralnej Informacji o Rachunkach Bankowych (CIR)** – pozwala ona sprawdzić, w jakich instytucjach finansowych zmarły posiadał rachunki.

11. Co się dzieje z pieniędzmi na koncie, jeśli nie złożono zapisu bankowego?

- Jeśli zmarły **nie złożył dyspozycji wkładem na wypadek śmierci**, środki zgromadzone na jego rachunkach **wchodzą do masy spadkowej** i podlegają ogólnym zasadom dziedziczenia. Wyjątki od tej zasady wynikają z art. 55 ust. 1 Prawa bankowego i dotyczą:
 - **Zwrotu kosztów pogrzebu** – bank może wypłacić środki osobie, która udokumentuje poniesione wydatki (np. rachunkami z zakładu pogrzebowego). Kwota nie może przekroczyć zwyczajowych kosztów pogrzebu.
 - **Zwrotu nienależnych świadczeń emerytalno-rentowych** – bank ma obowiązek zwrócić do ZUS lub KRUS środki przelane po śmierci posiadacza rachunku.
- Pozostałe środki są wypłacane **spadkobiercom**, którzy **przedstawią w banku dokumenty potwierdzające ich prawa** (akt notarialny lub postanowienie sądu). Takie dokumenty określają: **krąg spadkobierców, wysokość ich udziałów oraz podstawę dziedziczenia** (ustawową lub testamentową). Nie wskazują natomiast, **jak mają zostać podzielone konkretne składniki majątku** – dlatego w przypadku wielu spadkobierców konieczne może być przeprowadzenie **działu spadku** (umownego lub sądowego).
- Jeżeli spadkobierca jest jeden – sprawa jest prosta: bank po przedstawieniu dokumentów może dokonać wypłaty środków.
- Jeśli spadkobierców jest kilku, wypłata może nastąpić dopiero po:
 - **złożeniu wspólnego oświadczenia o podziale środków,**
 - **zawarciu umowy o dział spadku,**
 - **lub prawomocnym orzeczeniu sądu,** który wskaże, komu należą się pieniądze z rachunku.

12. Jak uzyskać potwierdzenie dziedziczenia?

- Aby otrzymać tytuł prawny do spadku (niezbędny m.in. w banku), można skorzystać z dwóch dróg
 - **U notariusza**
 - Notariusz sporządza **akt poświadczenia dziedziczenia**.
 - Wymagane są dokumenty: akty stanu cywilnego (zgonu, urodzenia, małżeństwa) oraz dowody tożsamości spadkobierców.
 - Wszyscy spadkobiercy muszą stawić się jednocześnie i zgodnie oświadczyć, kto dziedziczy.
 - Akt poświadczenia dziedziczenia jest **równoważny z orzeczeniem sądu** i natychmiast zyskuje moc prawną po zarejestrowaniu w systemie informatycznym.

➤ **W sądzie**

- Jeśli spadkobiercy nie są zgodni lub nie mogą się wspólnie stawić, należy złożyć wniosek o stwierdzenie nabycia spadku w sądzie
- Sąd, po rozpoznaniu sprawy, wydaje postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku, które staje się prawomocne po upływie terminu na złożenie apelacji.

13. Podsumowanie

Zabezpieczenie swoich spraw bankowych to wyraz odpowiedzialności i troski o bliskich. Dzięki kilku prostym działaniom możesz oszczędzić rodzinie stresu i problemów formalnych, a sobie dać poczucie spokoju.

Najważniejsze, co możesz zrobić już dziś:

- ✓ złożyć dyspozycję na wypadek śmierci,
- ✓ poinformować bliskich, gdzie masz rachunki,
- ✓ nie udostępniać loginów i haseł,
- ✓ upewnić się, że kredyty są ubezpieczone,
- ✓ przechowywać ważne dokumenty w bezpiecznym miejscu,
- ✓ regularnie aktualizować wszystkie informacje.

A jeśli śmierć dotknie kogoś z Twoich bliskich, pamiętaj, że:

- ✓ bank ma obowiązek zachowania tajemnicy bankowej, ale udzieli informacji spadkobiercom po przedstawieniu tytułu prawnego do spadku (aktu notarialnego lub postanowienia sądu);
- ✓ środki na rachunkach bez zapisu bankowego wchodzą do masy spadkowej i są dzielone zgodnie z zasadami dziedziczenia;
- ✓ koszty pogrzebu oraz nienależne świadczenia emerytalno-rentowe są rozliczane niezależnie od spadku;
- ✓ potwierdzenie dziedziczenia można uzyskać u notariusza lub w sądzie — to niezbędny krok, by otrzymać środki z kont zmarłego.

Dbając o porządek w swoich finansach i znając procedury po śmierci bliskiej osoby, chronisz swoich najbliższych i pomagasz im spokojnie przejść przez trudny czas.